

YOSHLARNI ILM-FAN VA INNOVATSIYALARGA QIZIQTIRISHNING NOAN'ANAVIY USULLARI

Saidov Bekzodbek

Buxoro Davlat Universitetining Pedagogika fakulteti 3-kurs talabalabasi.

Ilmiy rahbar – Jo'rayev Akmal Razzoqovich BuxDU (PHD)

<https://doi.org/10.5281/zenodo.5616345>

MAQOLA TARIXI

Received: 05th October 2021

Accepted: 10th October 2021

Online: 15th October 2021

KALIT SO'ZLAR

ilm-fan, innovatsiya, innovatsion faoliyat, tadqiqot, startap, ilmiy ish, loyiha, tijoratlashtirish.

ANNOTATSIYA

Maqolada mamlakatimiz iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohani jadal rivojlantirish, ilmiy-intellektual hamda moliyaviy resurslarni to'liq safarbar etgan holda ilmiy-innovatsion salohiyatdan keng foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. YOshlarni ilm-fan va ilmiy innovatsion faoliyatga keng jalb qilish, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirish, yoshlarning ilmiy-texnik, ilmiy-innovatsion hamda "startap" loyihalar bo'yicha qiziqishlarini ortirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan.

Insonni har tomonlama tarbiyalash insoniyatning azaliy orzusi bo'lib, ajdodlarimiz ma'rifat va madaniyatni qanday qilib yosh avlodga o'rgatish, ularni komillikka etaklash yo'llari, qonun va qoidalarini izlaganlar.

Bugungi yangilanayotgan O'zbekistonda barcha iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohasida ko'plab tub islohotlar amalga oshirilmoqda. Bularning barchasi davlatimiz rahbari tomonidan rahbarligining ilk yillaridayoq chizilgan yo'l xaritasi "2017 — 2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi" da ilgari surilgan g'oyalar asosida amalga oshirilmoqda. Xususan, mamlakatimiz iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohani jadal rivojlantirish, ilmiy-

intellektual hamda moliyaviy resurslarni to'liq safarbar etgan holda ilmiy-innovatsion salohiyatdan keng foydalanish, istiqbolda ilm – fanni muntazam isloh qilib borishning ustuvor yo'nalishlarini belgilab borish, yoshlarni ilm-fanga qiziqtirish, zamonaviy bilimga ega va mustaqil fikrlaydigan, jahon standartlariga mos raqobatbardosh kadrlar tayyorlash, hududlarda yangi texnologiyalar va innovatsiyalarni qo'llab quvvatlash, hududlarni sifatli, yuqori texnologiyali mahsulotlar va xizmatlar bilan ta'minlash maqsadida ilm-fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirish, yoshlarning ilmiy-texnik, ilmiyinnovatsion hamda "startap" loyihalarni moliyalashtirish, amaliyotga joriy qilish va

tijoratlashtirish bo'yicha ishlar amalga oshirilmoqda.

Bugungi kunda yoshlarni ilm-fanga, ilmiy-innovatsion faoliyatga jalb qilishning prinsipial yangi usullarini ishlab chiqish va joriy etish muammosi dolzarbdir.

SHu munosabat bilan mamlakatning innovatsion rivojlanishining eng muhim yo'nalishi yoshlarning, avvalambor talabalarning innovatsion ijodiy faolligini rag'batlantirish va ularning salohiyatini ijodiy va ilmiy rivojlantirish, ularning biznes g'oyalarini tijoratlashtirish uchun juda ko'p turli xil imkoniyatlar yaratish darkor.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 30 avgustdagi "YOshlarni ilm-fan sohasiga jalb etish va ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4433-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 22 maydagi "Respublika hududlarida yoshlar texnoparklarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 313-sonli qarorida hududlarda yoshlarni ilm-fanga qiziqtirish, ilmiy-innovatsion faoliyatga keng jalb qilish, yoshlar texnoparklarini tashkil etish, oliy ta'lim muassasalariga investitsiyalarni keng jalb qilish, pullik xizmatlar ko'lamini kengaytirish va boshqa byudjetdan tashqari mablag'lar hisobiga oliy ta'lim muassasalarida texnopark, forsayt, texnologiyalar transferi, startap, akselerator markazlarini tashkil etish hamda ularni tegishli tarmoq, soha va hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini tadqiq qiluvchi va

prognozlashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy markazlar tashkil etish kabi ustuvor vazifalar belgilab berilgan [1-2].

Bu borada Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutida ham iqtidorli talaba yoshlarni ilm-fanga keng jalb qilish, OTMlarning jozibadorligini oshirish, yoshlarni ilmiy-innovatsion ishlanmalari, starap loyihalarini amaliyotga keng joriy qilish, ilmiy-innovatsion ishlanmalarini tijoratlashtirish borasida jadal ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, QarMII Energetika fakulteti "Muqobil energiya manbalari" kafedrasida 5312400-Muqobil energiya manbalari (turlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi iqtidorli talabalari Toshmamatov B.M. ilmiy rahbarligida "Qattiq maishiy chiqindilardan gazsimon yoqilg'i olish qurilmasini ishlab chiqish va joriy qilish" mavzusidagi ilmiy-tadqiqot ishlarini olib bormoqda va bu ishlarining natijasi sifatida "Qattiq maishiy chiqindilarni qayta ishlash qurilmasi" ga foydali modelga patent FAP 01557 (29.10.2020) olingan. Olib borayotgan ilmiy-innovatsion loyiha ilmiy-texnik va ijtimoiy yo'nalishga ega bo'lib, loyiha natijalari O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohada rivojlanishni ta'minlaydigan malakali kadrlar tayyorlash, ilmiy va texnologik zahiralarni shakllantirish uchun xizmat qiladi. Jumladan, loyihani muvaffaqiyatli amalga oshirish natijasida respublikamizda yangi rivojlanib kelayotgan muqobil energetika yo'nalishida yuqori malakali kadrlar tayyorlanadi, sohani rivojlantirish uchun energiya samaradorlikni oshirishga mo'ljallangan texnologik reglamentlar, texnik shartlar ishlab chiqiladi, qattiq maishiy chiqindilarni to'plash, tashish,

qayta ishlash asosida bioenergiya olishning energiyasamarador tizimi ishlab chiqiladi, qattiq maishiy chiqindilarni atrof-muhut, aholi salomatligiga ta'siri bartaraf etilib, atmosferada "Parnik effekti" hosil bo'lishini kamaytirilishiga erishiladi. SHu bilan birga aholiga qulay va ekologik havfsiz sharoit yaratish, mamlakat iqtisodiyoti va ijtimoiy sohani rivojlantirish maqsadida YAshil iqtisodiyotni rivojlantirishga asos soluvchi ilmiy-texnik echimlar va muqobil energiya manbalaridan foydalanish mexanizmlari ishlab chiqiladi [4,5,6].

Maqolada yoshlarni ilm-fan va ilmiy innovatsion faoliyatga qiziqtirish va keng jalb qilish bo'yicha takliflar ishlab chiqish jarayonida adabiyotlarni o'rganish, kuzatish, anketalar va ilg'or tajribalarni o'rganish metodlaridan foydalanildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Biz xohlaymizmi yoki yo'qmi, hayot haqiqatlari shundayki, o'qitishning etakchi usullaridan biri tajriba usuli hisoblanadi. U umumiy ta'lim qobiliyatlari va ko'nikmalarini rivojlantiradi, nafaqat ko'nikmalarni, balki kompetensiyalarni shakllantiradi, ta'limni hayot bilan bog'lash prinsipini amalga oshiradi va, ehtimol, talabaga fan bilan shug'ullanishga imkon beradi, chunki eng qimmatli va uzoq muddatli bilimlar o'zlarining ilmiy-ijodiy, tajriba o'tkazish jarayonida mustaqil ravishda olinishi ma'lum. SHuning uchun, ehtimol, talabalarga bu yo'ldan yurish imkoniyatini berish yaxshiroqdir. Zero, bolalarning ijodkorligi va yoshligidanoq ilmfaning ulkan yutuqlarini bilishi - bu uning ilm-fanning yuksak cho'qqilarini egallash uchun qo'yilgan birinchi dadil qadamdir.

Ilm-fan rivoji - mahsulotlarning raqobatbardoshligini va mamlakatning jahon bozoridagi obro'sini ta'minlashning asosiy omilidir. SHuning uchun dunyoning etakchi davlatlari tadqiqot ishlariga katta e'tibor berishadi, bunga katta mablag' sarflaydilar. Tajriba va ilmiy - tadqiqot ishlarini boshlash hech qachon kech emas, lekin eng yaxshisi bu boshlang'ich maktablar o'quvchilarida ilm-fan, innovatsion faoliyat haqida ta'surot uyg'otish va motivatsiya berishdan boshlash zarur.

YOshlarni ilm-fanga va ilmiy-innovatsion faoliyatga jalb qilish bo'yicha iqtidorli innovator yoshlarni O'rta maktablar, mahalla yoshlari va OTM talabalariga birlashtirilib, ularni uzviy bog'lovchi "UHLIK ZANJIRI" hosil qilinsa yoshlar orasida ilm-fan, ilmiy-innovatsion faoliyat bilan shug'ullanuvchi qatlam soni ko'payadi, yoshlarning ishsizlik muammosiga qisman barham beriladi va ularning startap loyihalar, ratsionalizatorlik takliflari ortib mamlakatimizning import hajmi qisqaradi.

XULOSA

Agar biz maktab bitiruvchilari hayotda nimani xohlashlarini biladigan muvaffaqiyatli odamlar bo'lishini istasak, u holda bolalar tarbiyasida tadqiqotchi xulq-atvorini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishimiz lozim.

Demak, biz, yoshlarni maktab davridayoq ilm-fanga, ilmiy-innovatsion faoliyatga qiziqтира olsak, yoshlarni, OTM ga o'qishga kirgan maktab bitiruvchilarini ilmiy-faoliyatga jalb qila olamiz!

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 30 avgustdagi "YOshlarni ilm-fan sohasiga jalb etish va ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4433-sonli qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 22 maydagi "Respublika hududlarida yoshlar texnoparklarini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 313-sonli qarori.
3. Uzokov O.Kh., Muhidova O.N. Factor determining the efficiency of innovative activities of a teacher // INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION. Vol. 2 No. 1 (2021), 81-84
4. Muhidova O.N. FORMING TECHNOLOGICAL COMPETENCE USING VISUAL TOOLS IN TECHNOLOGY LESSONS // ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. Vol. 11 Issue 1, January 2021, 852-855
5. Muhidova O.N. Development of creative abilities in technology lessons // INTERNATIONAL JOURNAL OF DISCOURSE ON INNOVATION, INTEGRATION AND EDUCATION. Vol. 2 No. 2 (2021), 119-122
6. Muhidova O.N., Alekseeva N.N. DEVELOPMENT OF STUDENTS CREATIVE ABILITIES IN TECHNOLOGY LESSONS // International journal for innovative engineering and management research. Vol 10 Issue 04, 2021, 188-191
7. Muhidova, O. N. Methods and tools used in the teaching of technology to children // ISJ Theoretical & Applied Science, 04 (84), (2020), 957-960.
8. N.N.Mirjanova Methods of teaching technology and the meaning of the term of pedagogical technology// International Scientific Journal ISJ Theoretical & Applied Science. Vol.84, No.4, 2020, pp. 961-963. Кукушин В.С. Теория и методика обучения / Ростов н/Д. : Феникс, 2005. — 474, с.
9. Саидов Б.С. Роль робототехники в жизни человека «Science and Education» Scientific Journal August 2021 / Volume 2 Issue 8